

TEZĂ DE DOCTORAT

DOMENIUL : FILOLOGIE

CONSTRUCȚIA ȘI FUNCȚIONAREA MESAJULUI DISCURSULUI RELIGIOS – PERSPECTIVĂ FRANCO - ROMÂNĂ

- Rezumat -

Coordonator științific :

Prof. univ. dr. DHC Sanda-Maria ARDELEANU

Doctorandă:

Ana Elena SIMIONESCU

SUCEAVA, 2018

CUPRINSUL REZUMATULUI TEZEI DE DOCTORAT

Cuprinsul tezei de doctorat.....	3
Cuvinte-cheie.....	5
Rezumatul tezei de doctorat.....	6
Bibliografie.....	10

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

Introducere

1. Obiectivele cercetării
 1. a. Obiective generale
 - Obiective specifice
2. Modele teoretice
3. Metodologia cercetării :constituirea și funcționarea corpusului de studiu
4. Rezultate estimate

Capitolul I : Câteva concepte operatorii fundamentale

- I.1. Funcțiile principale ale limbii în comunicare
- I. 2. Caracteristicile limbajului
 - I. 2. 1. Limbajul religios și funcționarea sa
- I. 3. Utilizarea limbajului în construcția sensului în discurs
- I. 4. Strategii discursive în crearea semnificației

Concluzii parțiale

Capitolul II : Modelele teoretice și dinamica lor în cercetarea lingvistică (Saussure, Ducrot, Maingueneau, Anne-Marie Houdebine)

- II. 1. Discursul / analiza discursului
- II. 2. Unicitatea subiectului prin legile discursului
- II. 3. Construcția Sinelui și a Celuilalt în și prin discurs
- II. 4. Dimensiunile argumentativă și comunicațională a discursului
 - II. 4. a. Identitatea discursivă
- II. 5. Câteva aspecte despre Imaginarul lingvistic

Concluzii parțiale

Capitolul III : Discursul religios

- III. 1. Modalitățile de expresie ale mesajului discursului religios în spațiul francez
 - III. 1. 1. Rolul predicatorilor în construirea discursului religios
 - III. 1. 2. Mesajul discursului religios la Biserică
 - III. 1. 3. Mesajul discursului religios transmis de mass-media
 - III. 1. 4. Mesajul discursului religios la școală
- III. 2. Modalitățile de expresie ale mesajului religios în spațiul românesc
 - III. 2. 1. Funcționarea mesajului discursului religios român
 - III. 2. 2. Discursul educației religioase în România

Concluzii parțiale

Capitolul IV : Funcționarea argumentativă a discursului religios

IV. 1. Difuzarea discursului religios- câteva aspecte religioase istorice și actuale

IV. 2. Construcția unei argumentații religioase

IV. 3. Transmiterea educației religioase la școală

IV. 4. Funcționarea laicității în spațiul francez

Concluzii parțiale

CONCLUZII GENERALE

BIBLIOGRAFIE

ANEXĂ

CORPUS DE STUDIU

SUB-CORPUS – PRESA RELIGIOASĂ

SUB-CORPUS – DISCURS RELIGIOS (RUGĂCIUNI ȘI PREDICI)

SUB-CORPUS – DISCURS RELIGIOS DIDACTIC

SUB-CORPUS – DECLARAȚII ȘI DREPTURI POLITICE

CUVINTE-CHEIE

limbă, limbaj, sens, semnificație, cuvânt, mesaj, discurs, discurs religios, analiza discursului, dinamica discursului, comunicare, funcționare, construcție, emițător, receptor, legile discursului, acte de limbaj, identitate discursivă, strategie discursivă, limbaj religios, dimensiune argumentativă, argumentație, proces de comunicare, corpus.

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Motivația cercetării

Demersul de cercetare pentru teza *Construction et fonctionnement du message du discours religieux- perspective franco-roumaine (Constructia si functionarea mesajului discursului religios- perspectiva franco-romana)* a avut ca punct de plecare studierea discursului religios, pornind de la analiza lingvistică a mesajului religios. Pe parcursul documentării noastre, am constatat că discursul religios își face simțită prezența în cadrul societății, mesajul acestuia fiind răspândit și comunicat în contexte diferite: Biserica, mass-media, școală. De asemenea, observând diversitatea contextelor în care discursul religios poate fi plasat, apreciem că modul de comunicare al mesajului discursului religios diferă în funcție de circumstanțe.

În incursiunea descoperirii dinamicii discursului, remarcăm că discursul religios reprezintă nu doar cunoaștere, ci și conștiință, acesta fiind unul dintre motivele care ne-a sporit interesul pentru a parcurge traseul discursului religios, plecând de la mesaj și ajungând la situații concrete de manifestare. Varietatea situațiilor în care mesajul religios poate fi transmis ne ajută să urmărim impactul religiei în societate, atât în viața personală a omului, cât și în spațiul social în care acesta trăiește. În același timp, privim discursul ca pe o practică discursivă, acesta ocupând în cercetările lingvistice și în dezbaterile științelor limbajului, locul principal.

Din această perspectivă, producerea mesajului devine obiect de analiză, discursul fiind mijlocul de exprimare folosit de individ în societate. Intenția emițătorului atunci când transmite un discurs este de a acționa asupra receptorului, de a-i transmite acestuia gândurile și opiniile sale. Observăm aceste elemente în orice discurs, cu precădere în discursul religios, unde semnificația mesajului este dată nu doar de puterea cuvintelor, ci și de învățămintele transpuse în ele. Structura discursului se identifică structurii grupului social ca spațiu în care sunt puse în valoare relațiile și în care se stabilesc normele. Astfel, discursul presupune transmiterea unui mesaj, rolul emițătorului dovedindu-se a fi unul esențial, ghidând receptorul în înțelegerea mesajului primit și eliminând eventualele îndoieli din partea acestuia.

Așadar, pe durata cercetării noastre, dimensiunea teoretică este pusă în relație cu manifestările practice, concrete, scopul nostru fiind exemplificarea prin corpusul ales a legăturii care se stabilește între aceste dimensiuni pentru atingerea obiectivelor propuse. Urmărim analiza discursului în toată complexitatea sa, discursul în devenire, într-o permanentă evoluție și transformare, care, pornind de la emițător, dezvoltă un întreg proces care se exprimă în utilizarea limbii și a limbajului.

Obiectivele cercetării și rezultatele estimate

Obiectivul principal al lucrării noastre constă în a observa mecanismele discursului religios, construcția și funcționarea mesajului acestuia în contextul religios, dar și în alte împrejurări (mediul social, sistemul de învățământ, mass-media).

Un alt obiectiv al cercetării noastre este situarea discursului religios pe o axă diacronică, vizând maniera de împărtășire a mesajului religios în trecut, precum și modalitățile de transmitere în societatea contemporană. De aceea, pornind de la modele și teorii asupra limbii, limbajului, construcției discursului, apreciem că mesajul acestui tip de discurs presupune o comunicare aparte, având în vedere construcția limbajului religios, precum și aplicabilitatea sa. De exemplu, care ar putea fi diferența între un tip de discurs religios prezentat într-o carte, în biserică, în școală, cum se poate schimba forma și construcția acestuia în funcție de context și de publicul căruia îi este adresat. Astfel, unul dintre interesele studiului nostru este de a ne focaliza atenția pe manifestările menționate, cu scopul de a revizui construcția specifică a limbajului religios, ținând cont de metodele care fac posibilă dezvoltarea și promovarea lui.

În studiul nostru, ne propunem, de asemenea, să indicăm anumite aspecte social-religioase care să redea modul de manifestare specific discursului religios în cele două spații analizate în cercetarea noastră, Franța și România. Astfel, cercetarea se bazează pe interdependența care se stabilește între aceste mecanisme, iar pentru o analiză aprofundată, considerăm că este necesar să aducem în discuție elemente care certifică construcția limbajului religios. În opinia noastră, tratarea discursului religios ca o construcție cognitivă este una pertinentă, dar și recunoașterea logicii sale interne, precum și semnificația mesajului religios în spațiul social și individual. În consecință, investigând problematica religiei și a rolului său social, identificăm stabilirea unei legături cu destinatarii acestui discurs, dar și felul în care aceștia acceptă, cultivă, sau resping ulterior învățămintele primite. A nu trata discursul ca pe o entitate izolată, ci a-l transpune în contexte veridice și exacte, ne ajută să întocmim o cercetare coerentă, care poate dovedi pertinenta mesajului religios în interiorul societății contemporane, mai ales în situațiile analizate în cercetare.

Dacă demersul nostru argumentativ bazat pe elemente teoretice urmărește analiza lingvistică a limbajului religios și a construcției sale, dimensiunea practică, care pune accentul pe ipostaze concrete de manifestare ale discursului religios întâlnit în diverse instituții, definește și dovedește pertinenta mesajului discursului religios. Așadar, studiul nostru asupra discursului religios reprezintă un punct de plecare în analiza și interpretarea universului spiritual. Având în vedere perspectiva lingvistică și perspectiva socială abordate în cercetare, intenționăm să definim contactul stabilit între ceea ce ne este transmis prin discursul religios și impactul acestuia asupra omului.

Structura lucrării

Lucrarea noastră este structurată în patru capitole, având suport teoretic și aplicații pe corpus pentru fiecare capitol. Astfel, intenționăm să demonstrăm importanța teoretică și aplicativă a cercetării.

În **primul capitol** *Quelques concepts opératoires fondamentaux (Câteva concepte operatorii fundamentale)* urmărim funcționarea unor aspecte esențiale în construcția discursului (limbă, limbaj, sens, semnificație), ceea ce ne ajută să identificăm rolul acestora în construcția și funcționarea discursului. Am considerat necesar să ne raportăm la relația emițător-receptor, precum și la strategiile discursive care facilitează atât semnificația, cât și transmiterea mesajului unui discurs.

În **capitolul al doilea** *La construction du discours : les modèles théoriques et leur dynamique dans la recherche linguistique (Construcția discursului : modele teoretice și dinamica lor în cercetarea lingvistică)*, urmărim modelele formulate de Ferdinand de Saussure, Oswald Ducrot, Dominique Maingueneau, Patrick Charaudeau, Anne - Marie Houdebine.

Considerăm esențială în studiul nostru perspectiva lui Ferdinand de Saussure asupra studiului limbii și al limbajului, luând în considerare complexitatea acestuia, dar și productivitatea limbii. Astfel, remarcăm trecerea de la limbă – privită ca un sistem formal abstract- la discurs, considerat o construcție cognitivă.

În același timp, un element important în construcția discursului este distincția făcută de Oswald Ducrot între subiectul vorbitor, locutor și emițător. Astfel, rolul fiecăruia fiind clar definit, apreciem că sensul apare ca o construcție operată, ținându-se cont de situația discursivă. *Les lois du discours (Legile discursului)* propuse de Oswald Ducrot au rolul de a funcționa ca un sistem care contribuie la atingerea obiectivului comunicațional, interlocutorii fiind nevoiți să urmeze aceste reguli pentru ca interacțiunea să fie una reușită.

În ceea ce privește definirea identității în discurs, abordăm perspectiva lingvistică a lui Dominique Maingueneau care subliniază importanța circumstanțelor și mediului social în realizarea discursului. Autorul consideră că noțiunea de *etos (ethos)* corespunde manierei în care locutorul își creează și transmite discursul, acesta devenind o formă de acțiune care aduce modificări asupra destinatarului. Urmărind teoriile formulate de Dominique Maingueneau, am identificat dimensiunea argumentativă și comunicațională ca element esențial în construcția discursului, dimensiune pe care o considerăm utilă în studiul nostru asupra discursului religios.

Problema identității discursive este analizată și de Patrick Charaudeau care recunoaște în studiile sale importanța în discurs a relației cu celălalt (*la relation avec l'Autre*), schimbul reciproc care se creează între emițător și receptor fiind cel care determină ca discursul să fie condiționat de identitatea construită de cei doi participanți. În opinia noastră, relația emițător-

receptor propusă de Patrick Charaudeau constituie în discursul religios o formă de egalitate, dar și o modalitate eficientă de transmitere a mesajului religios.

Un alt model teoretic abordat în cercetarea noastră este *Imaginaire linguistique* (*Imaginarul lingvistic*), model propus de Anne-Marie Houdebine- Gravaud, care definește raportul individului cu limba, precum și descoperirea acesteia dincolo de regulile lingvistice sau normele impuse. Astfel, teoria Imaginarului lingvistic abordează studiul limbii dintr-o perspectivă globală, ceea ce ne permite să o descoperim în toată dinamica sa.

In **capitolul III, *Le discours religieux* (*Discursul religios*)**, vom prezenta modalitățile de exprimare ale mesajului discursului religios în ambele spații cercetate (Franța și România), punând în evidență anumite aspecte care dovedesc prezența ortodoxismului și a catolicismului în cadrul societății. Constatăm că rolul predicatorului în răspândirea mesajului discursului religios este semnificativ, predicile constituind un act esențial de transmitere a învățămintelor religioase. Propunem, de asemenea, o perspectivă socială a dimensiunii religioase, indicând funcționarea principiului laicității în societatea franceză, dar și mesajul discursului religios în cadrul bisericii. In ceea ce privește difuzarea mesajului religios în mass-media, apreciem că rolul acesteia în transmiterea informațiilor cu caracter religios este vizibil în societatea contemporană. Discursul educației religioase este un alt aspect analizat în cel de-al treilea capitol, aspect care ne ajută să constatăm că transmiterea mesajului religios în școală contribuie cu desăvârșire la formarea elevilor, precum și la relația dintre Biserică, familie, școală care trebuie să lucreze în interesul evoluției acestora.

Așadar, al treilea capitol prezintă situația religioasă și manifestarea religiei în cele două societăți, iar corpusul utilizat relevă realitatea manifestării religiei în Biserică, școală, mass-media, dar și în viața cotidiană.

Cel de-al patrulea capitol, *Le fonctionnement argumentatif du discours religieux* (*Functionarea argumentativa a discursului religios*) aprofundează subiectul argumentării în discursul religios. Pe baza teoriilor argumentării și a corpusului religios analizat, observăm că mesajul religios implică o abordare analitică, dar și o latură emoțională care conferă acestuia un caracter special. De aceea, etosul, patosul, emoțiile fac parte din construcția argumentației, chiar dacă în cercetarea noastră remarcăm că teoriile moderne ale argumentației exclud latura emoțională, considerând-o îndepărtată de modelul logic al unei argumentări. In același timp, calitățile locutorului devin primordiale în analiza unui discurs argumentativ, deoarece acestea contribuie la transmiterea mesajului către receptor, dar și la înțelegerea acestuia. Un argument pertinent reprezintă un argument eficient care determină apropierea receptorului de discursul emițătorului.

Bibliografie :

Lingvistică generală:

ADAM, Jean-Michel, 2005, *La linguistique textuelle. Introduction à l'analyse textuelle des discours*, Armand Colin, Paris.

ADAM, Jean-Michel, 1976, *Linguistique et discours littéraire- théorie et pratique des textes*, Librairie Larousse.

BENVENISTE, Emile, 1966, *Problèmes de linguistique générale*, Gallimard, Paris.

COSERIU, Eugen, *Lingvistica textului*,

COSERIU, Eugeniu, 1995, *Introducere in lingvistica*, Editura Echinoc, Cluj-Napoca.

COSERIU, Eugen, 2004, *Determinacion y entorno. Dos problemas de una lingüística del hablar*, in *Romanistisches Jahrbuch*, reluat în 1962 în volumul *Teoria del lenguaje y lingüística general*, Gredos, Madrid, și în volumul în limba româna din 2004, *Teoria limbajului și Lingvistica generală*, Cinci studii, Editura Enciclopedică, București.

COSERIU, Eugen, 2000, *Lectii de lingvistica generala*, Editura Arc

JAKOBSON, Roman, 1963, *Essais de linguistique générale*, Les Editions de Minuit, Paris

MAINGUENEAU, Dominique, 2009, *Aborder la linguistique*, Seuil, Paris.

MAINGUENEAU, Dominique, 1999, *L'énonciation en linguistique française*, Hachette, Paris.

MARTINET, André, 1980, *Eléments de linguistique générale*, Armand Colin, Paris.

ROVENTA-FRUMUSANI, Daniela, 2005, *Analiza discursului. Ipoteze si ipostaze*, Editura Tritonic, Bucuresti.

SAUSSURE, Ferdinand de, 1916, *Cours de linguistique générale*, Editions Payot& Rivages, Paris.

SCHOTT-BOURGET, Véronique, 2005, *Approches de la linguistique*, Armand Colin, Paris.

SIMIONESCU, Ana Elena, 2015, *Texte. Discours écrit.*, in ANADISS, no. 19, Suceava.

Analiza discursului :

ADAM, Jean-Michel, 2001, *Les textes. Types et prototypes*, Nathan, Paris.

ADAM, Jean-Michel, 1988, *Linguistique et discours littéraire- théorie et pratique des textes*, Larousse

ARDELEANU, Sanda-Maria, 2000, *Dynamique de la langue et Imaginaire Linguistique*, Casa Editorială Demiurg, Iași.

ARDELEANU, Sanda-Maria, 2006, *Imaginaire linguistique francophone*, Casa Editoriale Demiurg, Iasi.

ARDELEANU, Sanda-Maria, COROI, Ioana-Crina, 2007, *Perspectives discursives : concepts et corpus*, Editura Demiurg, Iasi.

ARDELEANU, Sanda-Maria, 2016, *De l'imaginaire linguistique à la dynamique des discours, Fragments d'une réflexion sur la Langue*, Editions universitaires européennes, Suceava

ARDELEANU, Sanda-Maria, 2013, *En guise de conclusion : Imaginaire(s) linguistique(s) différent(s) dans dex contextes culturels différents*, in ANADISS, nr. 15, Editura Universitatii Stefan cel Mare, Suceava, p. 7-12

ARDELEANU, Sanda-Maria ; COROI, Ioana-Crina, 2014, *De l'idéal de langue à la réalité de la langue*, in ANADISS, nr. 17, Editura Universitatii Stefan cel Mare, Suceava, p. 45-53

ARDELEANU, Sanda-Maria, *Perspective sémiolinguistique sur le discours de l'intégration*, in Actele Colocviului Internațional „Probleme de Lingvistică generală și romanică”, ediția a II-a, CEP USM, Chișinău, 2008, ISBN 978-9975-70-562-2, pp. 169-176

ARDELEANU, Sanda-Maria, 1997, *Repères et principes fondamentaux dans l'analyse du discours*, Editura Universității Suceava, Suceava, ISBN: 973-98210-1-4, 132 p.

ARDELEANU, Sanda-Maria ; COROI, Ioana-Crina, 2002, *Analyse du discours – éléments de théorie et pratique sur la discursivité*, Editura Universității Suceava, Suceava, ISBN: 973-8293-58-8, 195p.

ARDELEANU, Sanda-Maria, 1998, *O lectură semiolingvistică sau pentru o recuperare a textului literar*, rev. Bucovina literară, Suceava, ISSN 123-7167

AUSTIN, John Langshaw, 1970, *Quand dire, c'est faire*, Seuil, Paris.

BONHOMME, Marc, 1998, *Les figures clés du discours*, Seuil, Paris.

BRETON, Philippe, 2006, *Manipularea cuvântului*, Institutul European, Iasi.

CHARAUDEAU, Patrick, 1978, *Les conditions linguistiques d'une analyse du discours*, Lille.

CHARAUDEAU, Patrick, 1983, *Langage et discours. Eléments de sémiolinguistique*, Hachette, Paris.

- CHARAUDEAU, Patrick, 1992, *Grammaire du sens et de l'expression*, Hachette, Paris.
- DUCROT, Oswald, 1984, *Le dire et le dit*, Editions Minuit, Paris.
- DUCROT, Oswald, 1980, *Les mots du discours*, Minuit, Paris.
- FOUCAULT, Michel, 1971, *L'ordre du discours*, Gallimard, Paris
- FRANCK, Robert, 1969, *Langue, discours et significations* in : *Revue philosophique de Louvain*, tome 67, no. 94, pp. 306-321.
- KERBRAT- ORECCHIONI, Catherine, 1986, *L'implicite*, Armand Colin, Paris.
- LATRAVERSE, François, 1987, *La Pragmatique*, Pierre Mardaga, Bruxelles.
- MAINGUENEAU, Dominique, 1987, *Nouvelles tendances en analyse du discours*, Hachette, Paris.
- MAINGUENEAU, Dominique, 2002, *Analyser les textes de communication*, Nathan, Paris.
- MAINGUENEAU, Dominique, 2003, *Linguistique pour le texte littéraire*, Nathan, Quatrième édition, Paris.
- MAINGUENEAU, Dominique, 1993, *Le contexte de l'œuvre littéraire. Énonciation. Écrivain. Société*, Dunod, Paris.
- MAINGUENEAU, Dominique, 2003, *Les apports de l'analyse du discours à la didactique de la littérature*, Arman Colin, Paris.
- MAINGUENEAU, Dominique, 1991, *L'analyse du discours, introduction aux lectures de l'archive*, Hachette, Paris.
- MAINGUENEAU, Dominique, 2004, *La situation d'énonciation entre langue et discours*, Editura Universitaria Craiova, Craiova.
- REBOUL, Anne ; MOESCHLER, Jacques, 1998, *Pragmatique du discours. De l'interprétation de l'énoncé à l'interprétation du discours*, Armand Colin, Paris
- ROMEDEA, Adriana Gertruda, 1999, *Actele de discurs. O perspectiva semiotica*, Editura Stefan Lupascu, Iasi.
- ZAFIU, Rodica, 2010, *Ethos, Pathos si Logos in textul prediciei*, Editura Universitatii Alexandru Ioan Cuza, Iasi.

Pragmatică :

AUSTIN, John Langshaw, 1970, *Quand dire, c'est faire*, Seuil, Paris.

Communicare :

CARAUSU, Luminita, HOARTA, 2003, *Elemente de analiza a structurii conversatiei*, Editura Cermi, Iasi.

MINUT, Ana-Maria, LIHACIU, Ion, 2016, *Studiu de caz. Un tip de stereotipie in actul traducerii*, Iasi.

Argumentația :

BRETON, Philippe, 1996, *L'argumentation dans la communication*, Editions La Découverte, Paris.

BRETON, Philippe, 2006, *Manipularea Cuvantului*, Editura Institutul European.

DUCROT, Oswald, 1980, *Les échelles argumentatives*, Editions de Minuit, Paris.

DUCROT, Oswald, 1983, *L'argumentation dans la langue*, Bruxelles.

PERELMAN, Chaim ; OLBRECHTS-TYTECA, Lucie, 1958, *Traité de l'argumentation*, Editions Presses universitaires de France, Paris.

PLANTIN, Christian, 1996, *L'argumentation*, Seuil, Paris.

VIGNAUX, Georges, 1976, *L'Argumentation. Essai d'une logique discursive*, Droz, Genève.

Dicționare :

DUCROT, Oswald, TODOROV, Tzvetan, 1972, *Dictionnaire Encyclopédique des Sciences du langage*, Seuil, Paris.

DUMAS, Felicia, 2010, *Dictionnaire bilingue de termes religieux orthodoxes : français-roumain*, Editions Doxologia, Iasi.

NAGY, Rodica, 2015, *Dictionar de analiza a discursului*, Editura Institutul European, Iasi.

Semiotică :

COURTES, Joseph, 2005, *La sémiotique du langage*, Armand Colin, Paris.

COURTES, Joseph, 1991, *Analyse sémiotique du discours. De l'énoncé à l'énonciation*, Hachette, Paris.

ECO, Umberto, 1982, *Tratat de semiotica generala*, Editura Stiintifica si Enciclopedica, Bucuresti.

ECO, Umberto, 1988, *Sémiotique et philosophie du langage*, P.U.F., Paris.

FONTANILLE, Jacques, 2001, *Sémiotique du discours*, PULIM, Limoges.

GREIMAS, Algirdas Julien, 1976, *Sémiotique et sciences sociales*, Seuil, Paris.

KLINKBERG, Jean-Marie, 1996, *Précis de sémiotique générale*, De Boeck et Larcier, Paris.

KRISTEVA, Julia, 1969, *Séméiotike. Recherches pour une semanalyse*, Editions du Seuil, Paris.

Religie :

BERGSON, Henri, 1948, *Les deux sources de la morale et de la religion*, Les Presses universitaires de France, Paris.

BOULGAKOV, Serge *Ma vie dans l'orthodoxie : notes autobiographiques*, Editions de Syrtex, Genève.

CLEMENT, Olivier *L'Eglise Orthodoxe*, Presses universitaires de France, Paris.

CUCIUREANU, Monica, VELEA, Simona, 2008, *Educatia moral-religioasa in sistemul de educatie din Romania*, Institutul de stiinte ale educatiei, Bucuresti.

DUMAS, Felicia, 2009, *L'orthodoxie en langue française*, Casa Editoriala Demiurg, Iasi

DURKHEIM, Emile, 1968, *Les formes élémentaires de la vie religieuse*, Les Presses Universitaires de France, Paris.

ELIADE, Mircea, 1965, *Le sacré et le profane*, Gallimard.

ELIADE, Mircea, 1981, *Istoria credintelor si ideilor religioase*, volumul I, Editura Stiintifica si Enciclopedica, Bucuresti.

FLOROAI, Mihai *Le discours religieux et l'index des livres interdits durant l'Inquisition*

- GIOSANU, Joachi, 2013, *La déification de l'homme d'après la pensée du Père Dumitru Staniloae*, Roman.
- GUIA, Sorin, 2014, *Discursul religios. Structuri si tipuri*, Editura Universitatii Alexandru Ioan Cuza, Iasi.
- GUIA, Sorin, 2012, *Structures argumentatives dans le discours religieux de Bucovine*, Editura Universitatii Alexandru Ioan Cuza, Iasi.
- GUTHLIN, A. *Les pensées de Pascal*, Paris.
- La Sainte Bible, 1956, traduite en français sous la direction de l'Ecole Biblique de Jérusalem, boulevard Latour-Maubourg, Les Editions du Cerf, Paris.
- MUNTEANU, Eugen, 2008, *Lexicologie biblică românească*, Humanitas, Bucuresti.
- Mica Biblie*, 2004, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucuresti.
- OBROCEA, Nadia, 2008, *La terminologisation dans le langage religieux roumain*, Editura Mirton, Timisoara.
- RADOSAV, Doru, 1997, *Sentimentul religios la români*, Editura Dacia, Cluj-Napoca.
- RICOEUR, Paul, 1975, *La philosophie et la spécificité du langage religieux*, en Revue d'histoire et de philosophie religieuses, no. 1.
- SIMIONESCU, Ana Elena, 2015, La dymension symbolique dans le discours religieux, in Limbaje și comunicare XIII, Dinamica limbilor și literaturilor în epoca globalizării partea a II –a, Editura Demiurg, Iași.
- SIMIONESCU, Ana Elena, 2016, La tradition orthodoxe- une réalité française, in ANADISS, no. 21, Suceava.
- SIMIONESCU, Ana Elena, 2017, L'affirmation du roumain à travers les traductions des textes religieux, in Etudes interdisciplinaires en Sciences humaines, no. 4.
- TANASE, Alexandru, 1973, *Cultura și religie*, Editura Politica.
- UNGUREAN, Liviu Marcel, 2015, *Traduire le discours religieux : Pour qui ? Quand ? Comment ?*, Parallèles.
- VERGOTE, Antoine, 1983, *Religion, foi, incroyance*, Editions Pierre Mardaga, Bruxelles.
- WEBER, Max, 1996, *Sociologie des religions*, Gallimard, Paris.

Metodologia cercetării :

BLANCHET, A. ; GHIGLIONE, R. ; MASSONAT, J. ; TROGNON, A., 1987, *Les techniques d'enquête en sciences sociales*, Dunod, Paris.

CAZACU, A. ; BADESCU, I., 1981, *Metode și tehnici de cercetare sociologică. Ghid pentru lucrări aplicative*, Partea I, Universitatea din București.

CHELCEA, Septimiu, 2007, *Metodologia cercetării sociologice*, Editura Economica.

CHELCEA, S. și colab., 1998, *Cercetarea sociologică. Metode și tehnici*, Editura Destin, Deva.

ENACHESCU, C., 2005, *Tratat de teoria cercetării științifice*, Editura Polirom, Iasi.

GUIDERE, Mathieu, *Méthodologie de la recherche*, Edition Ellipses.

RAD, Ilie, 2008, *Cum se scrie un text științific*, Editura Polirom, Iasi.

RADULESCU, Mihaela St. , *Metodologia cercetării științifice, Elaborarea lucrărilor de licență, masterat, doctorat*, Editura Didactica și Pedagogica.

Bibliografie online :

<http://www.aeof.fr/uploads/file/1ere%20Journee%20Orthodoxie%20en%20France/IereJourneede-OrthodoxieEnFranceConferencePereSymeon-lecture.pdf>

<http://www.revue-signes.info/document.php?id=821>

<http://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-staniloae-rugaciunea-intr-o-lume-secularizata/>

http://www.lemonde.fr/les-decodeurs/article/2015/05/07/une-grande-majorite-de-francais-ne-se-reclament-d-aucune-religion_4629612_4355770.html

<http://www.gouvernement.fr/documents-de-l-observatoire-de-la-laicite>

https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do;jsessionid=A2E6EDBC35D60DF753CC8CA4086B83D1.tplgfr32s_3?cidTexte=LEGITEXT000006071191&dateTexte=20161211

<http://patriarhia.ro/>

Corpus de studiu :

<http://www.la-croix.com/Religion>

<https://journalchretien.net/>

<http://ziarullumina.ro/>

<http://basilica.ro/>

<http://www.cuvantul-ortodox.ro>

http://www.fundatia.ro/sites/default/files/Romanii%20devin%20mai%20toleranti%20religios_analiza%20studiului.pdf

<http://www.constitutiaronaniei.ro/art-32-dreptul-la-invatarea/>